

Reflections on human rights violations in the Federal Republic of Germany

Ali Shokrollahi*

Received: 2019/05/08

Accepted: 2019/06/27

Many human rights reports are presented annually by international organizations, governments, various non-governmental organizations, etc. on the human rights situation in different countries and address various human rights issues such as racial discrimination, abuse of the rights of the poor, violence against women and children. The right deals with health, the prohibition of supporting terrorism, and so on. An increase of more than 50% in the distribution of pornographic content, an 11% increase in violence against children in one year, the strengthening of extremist and racist groups, etc. are part of the deteriorating human rights situation in Germany. This article tries to investigate the cases of human rights violations in Germany, which is one of the claimants of human rights in the world, using official international reports and European databases and away from any political point of view. The research method in this article is descriptive-analytical. And each human rights issue is addressed separately.

Keywords: human right, Germany, racism, Children's rights, Women's rights, Immigrant rights, Covid-19.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

---

* Msc. Student in Islamic Study and Law, faculty Islamic Study and Law, Imam Sadiq (AS) University, Tehran, Iran.

shokrollahi.ali1377@gmail.com

تأملی بر موارد نقض حقوق بشر در جمهوری فدرال آلمان

علی شکرالهی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۴/۰۶

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

سالپانه گزارش‌های حقوق بشری بسیاری از سوی نهادهای بین‌المللی، دولت‌ها، مراکز مختلف غیردولتی و... در مورد وضعیت حقوق بشر کشورهای مختلف ارائه می‌شود و به مسائل گوناگون همچون تبعیض نژادی، تضییع حقوق اقشار ضعیف جامعه، خشونت علیه زنان و کودکان، حق بر سلامت و بهداشت، منع حمایت از تروریسم و... می‌پردازد. افزایش بیش از ۵۰ درصدی پخش محتوای مرتبط با پورنوگرافی، افزایش ۱۱ درصدی خشونت علیه کودکان در یک سال، تقویت گروه‌های افراطی و نژادپرست و... بخشی از وضعیت رو به وخامت حقوق بشری در آلمان است. در این مقاله با استفاده از گزارش‌های رسمی بین‌المللی و پایگاه‌های داده اروپایی و به دور از هر گونه نگاه سیاسی به بررسی موارد نقض حقوق بشر در کشور آلمان که خود از مدعیان حقوق بشر در جهان است پرداخته شده است. روش تحقیق در این مقاله توصیفی - تحلیلی است و به هر موضوع حقوق بشری به‌طور مجزا پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: آلمان، حقوق بشر، حقوق زنان، حقوق کودکان، حقوق مهاجران، کرونا، نژادپرستی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته معارف اسلامی و حقوق، دانشکده معارف اسلامی و حقوق، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران.

مقدمه

حقوق بشر از جمله مفاهیمی است که حدود مرز جغرافیایی و تفاوت زبان، نژاد و رنگ انسان‌ها اثری در مفاد و مضامین آن ندارد. با این حال تفاوت در مبانی حقوقی و اختلاف در نگرش به جهان و بشر سبب شده است که تعاریف و به تبع آن قواعد متفاوت و گاه متناقضی ناظر به آن از سوی مکاتب فکری مختلف صادر شود.

از سویی بهانه‌های حقوق بشری همواره ابزاری در دست دولت‌های غربی بوده است تا به وسیله آن دولت‌های ناهمسو با خود را تحت فشار حقوقی و بین‌المللی قرار داده و در مواردی با وضع تحریم‌های اقتصادی و... آنها را وادار به پذیرش خواسته‌های خود کنند.

از جمله دعوای داران حقوق بشر که همواره انگشت اتهام را به سوی دولت‌های دیگر نشانه می‌رود دولت جمهوری فدرال آلمان است که مستقلاً و یا با همراهی اتحادیه اروپا تحریم‌هایی را نیز علیه برخی کشورها وضع کرده است. این رویکرد سیاسی دولت آلمان در حالی است که این کشور در بسیاری از شاخص‌های حقوق بشری وضعیت مناسبی نداشته و علی‌رغم آنکه از جهت اقتصادی جزء قطب‌های اصلی اقتصادی و صنعتی محسوب می‌شود اما نتوانسته است در بسیاری از موارد حقوق بشری که خود در ذیل اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸م آنها را پذیرفته است کارنامه خوبی از خود به جای گذارد.

در این مقاله سعی شده است وضعیت حقوق بشر در جمهوری فدرال آلمان از سال ۲۰۱۵م مستند به گزارش‌های رسمی بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده شود علی‌رغم شعارهای حقوق بشری همچنان حقوق انسان‌ها در قلب اروپا مورد نقض واقع می‌شود که نیازمند توجه و برخورد جدی‌تر نهادهای بین‌المللی و افکار عمومی است.

۱. جنایات حقوق بشری آلمان در آینه تاریخ

دولت آلمان از جمله دولت‌های غربی است که در قرون جدید به استعمار و استثمار روی آورده و با غارت ملت‌های دیگر خصوصاً آفریقایی‌ها اسباب پیشرفت خود را فراهم آورد و در این راه جنایات خونباری را صورت داد که بسیاری از آن موارد همچنان پنهان نگاه داشته شده است.

الف. یکی از این موارد در بین سال‌های ۱۹۰۴ تا ۱۹۰۸م در کشور نامیبیا رخ داده است. در این فاجعه که یکی از مرگبارترین وقایع تاریخ استعماری آفریقا محسوب می‌شود حدود ۸۰ درصد از جمعیت قوم هررو و ۵۰ درصد از جمعیت قوم ناما که در مستعمره آفریقای جنوب غربی آلمان (نامیبیا امروزی) زندگی می‌کردند توسط نیروهای مسلح سازمان استعماری رایش دوم آلمان (۱۹۱۵-۱۸۸۴م) قتل‌عام شدند.^۱ پس از سال‌ها، سرانجام وزارت خارجه آلمان از کلمه «نسل‌کشی» برای توصیف کشتار در نامیبیا استفاده کرد و به این ترتیب به‌نوعی این کشتار را به‌عنوان نسل‌کشی به‌رسمیت شناخته است. این جنایت در تاریخ استعماری آفریقا به‌عنوان نخستین نسل‌کشی قرن بیستم محسوب می‌شود. اکنون نیز اگرچه آلمانی‌ها آن را پذیرفته‌اند اما به‌مانند بسیاری دیگر از نسل‌کشی‌های این قاره توسط کشورهای استعمارگر، مقامات آن نه‌تنها به‌طور رسمی عذرخواهی نکرده‌اند^۲ بلکه پرداخت غرامت به نامیبیا نیز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد.^۳

ب. همچنین جنایات هولناک آلمان نازی در جریان جنگ جهانی دوم امری هویدا بوده و هنوز برخی اثرات آن گریبانگیر جامعه بین‌المللی است.^۴ اردوگاه‌های کار اجباری، کشتار اسرای روسی و لهستانی و... تنها گوشه‌ای از جنایاتی است که آلمان در فاصله‌ای نه‌چندان دور در کارنامه دارد.^۵

تصویر شماره ۱: قتل غیرنظامیان یونانی در کوندماری، کرت توسط چتربازان آلمانی ۱۹۴۱م

گذشته از جنایاتی که در طول تاریخ علیه بشریت از سوی حکومت‌های مستقر در سرزمین آلمان صورت گرفته است همچنان شاهد آن هستیم که حقوق بشر به صورت‌های مختلف به وسیله دولت آلمان نقض می‌شود. با این وجود، در سایه سکوت امپراتوری رسانه‌ای غرب و سازمان‌های بین‌المللی این دولت نیز همچون سایر کشورهای غربی در حاشیه امن قرار گرفته و به جای پاسخ‌گویی در مقام قضاوت سایر ملل تکیه‌زده و موضع طلبکارانه اتخاذ می‌کند. در ادامه به بررسی مصداقی چند مورد از موارد نقض حقوق بشر دولت آلمان در سال‌های جاری خواهیم پرداخت.

۲. وضعیت کنونی حقوق بشر در آلمان

۲-۱. نژادپرستی

نژادپرستی باوری است که بر حسب آن یک گروه نژادی، خود را برتر از گروه‌های نژادی دیگر می‌داند و یکی از قدرتمندترین و مخرب‌ترین اشکال تبعیض است. اولین کنوانسیون که پس از جنگ جهانی اول به حمایت از حقوق اقلیت‌ها پرداخت، کنوانسیون ۱۹۳۸ بود که در آن بر ممنوعیت و مجازات نسل‌کشی تأکید شد. این کنوانسیون، بخشی از حقوق جزایی بین‌الملل را تشکیل می‌دهد و به برخی از حقوق رفاهی اقلیت‌ها توجه دارد (ترنبری، ۱۳۷۹، ص. ۲). پس از جنگ جهانی دوم و انحلال جامعه جهانی به نظر می‌رسید با تشکیل سازمان ملل کاستی‌های قبل جبران شود و این سازمان جهانی بتواند خلأهای موجود را در زمینه حقوق اقلیت‌ها جبران کند. بر همین تفکر، اسناد مختلف به‌نحو عام و یا به‌صورت خاص، مسئله رعایت حقوق اقلیت‌ها را بیشتر و جدی‌تر مورد توجه قرار دادند (ترنبری، ۱۳۷۹، ص. ۵۶). از جمله این موارد می‌توان به ماده ۳۲ کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی ۱۹۶۶م اشاره کرد در این ماده بیان شده است: «تمام افراد در مقابل قانون برابر هستند و بدون تبعیض، مستحق حفاظت (حمایت) مساوی در مقابل قانون می‌باشند. از این لحاظ قانون باید هر نوع تبعیض را مانع شود و برای تمام افراد حفاظت‌های (حمایت‌های) مؤثر و مساوی را علیه هر نوع تبعیض و در هر مرحله‌ای مانند نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و یا دیگر عقاید، منشأ ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد (نسب) و یا هر وضعیت دیگری تضمین کند. همچنین در صدر ماده ۲ کنوانسیون بین‌المللی محو هر گونه

تبعیض نژادی آمده است: «دول عاقد تبعیض نژادی را محکوم می‌کنند و متعهد می‌شوند که با توسل به کلیه وسایل مقتضی و بدون درنگ، سیاستی را دنبال کنند که هدف آن از بین بردن هر نوع تبعیض نژادی و تسهیل توافق و تفاهم در بین کلیه نژادها باشد...» مضاف بر این در ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۸م نیز با تأکید بر این موضوع هر گونه تبعیض بر اساس رنگ و نژاد را ناروا شمرده است.

علی‌رغم وجود مقررات و کنوانسیون‌های بین‌المللی فوق‌الذکر که آلمان نیز آن را مورد پذیرش قرار داده و هر عقل سلیمی یکی از اصول قطعی حقوق بشر را عدم وجود تفاوت و برتری بین نژادهای گوناگون می‌داند همچنان شاهد هستیم که علی‌رغم سقوط حزب نازی پس از جنگ جهانی دوم در آلمان همچنان گروه‌های افراطی و نژادپرست در این کشور فعال بوده و جنایت‌های فراوانی را صورت می‌دهند و دولت آلمان نیز برنامه جدی و بازدارنده‌ای در جهت کاهش و ممانعت از این‌گونه حرکات نجات‌پرستانه ارائه نمی‌کند. در یکی از خونبارترین این جنایات نژادپرستانه در ماه فوریه سال ۲۰۲۰م شخصی مسلح در حرکتی تروریستی با سلاح گرم در شهر Hanau در دو shisha bar به جمعیت حمله‌ور شد که منجر به کشته‌شدن ۹ نفر شد. مقامات ترکیه مدعی شده‌اند ۵ نفر از مقتولین ترک بوده‌اند. به گفته دادستان شخص مسلح دارای اندیشه راست افراطی بوده است.^۶

آگاهی از افراط‌گرایی راست‌گرایان در سال ۲۰۱۹م پس از چندین قتل و حملات برجسته افزایش یافت. گزارش مطبوعاتی نشان می‌دهد که سازمان‌ها و شبکه‌های راست افراطی در سراسر کشور فعالیت می‌کنند. مقامات تخمین می‌زنند که ۲۴۱۰۰ افراط‌گرایی راست در کشور آلمان وجود دارد که ۱۲۷۰۰ نفر از آنها به‌صورت بالقوه خشن هستند. افراط‌گرایان راست افراطی در سال ۲۰۱۸ میلادی ۲۰۴۳۱ جنایت با انگیزه سیاسی انجام داده‌اند که از جمله این موارد ۱۱۵۶ عمل خشونت‌آمیز، ۶ مورد قتل در همان سال بوده است؛ همچنین پلیس ۱۶۹ جرم جناح راست افراطی را علیه پناهندگان ثبت کرده است که از این میان، ۱۴ مورد بسیار خشونت‌آمیز بوده است. سال ۲۰۱۶م با ۹۲۹ جرم نقطه اوج چنین جرائمی بوده است.^۷

در ژوئن ۲۰۱۹م، یک افراط‌گرایی راست با پیوندهایی به حزب نئونازی، حزب

دموکراتیک ملی (NPD) و گروه تروریستی نئونازی، یک سیاستمدار محلی و طرفدار صریح حقوق پناهندگان را در خانه خود در ایستاهسن به قتل رساند. در تابستان سال ۲۰۱۹، مقامات از چندین افسر پلیس در منطقه فرانکفورت به ظن شرکت در گروه‌های چپ افراط‌گرای راست‌گرا تحقیق کردند.

به گفته سرویس‌های امنیتی آلمان، تعداد افراط‌گرایان چپ حدود ۳۲۰۰۰ نفر است که از این تعداد ۹۰۰۰ نفر به‌طور بالقوه خشن هستند. در سال ۲۰۱۸ تعداد ۷۹۶۱ جنایت جناح چپ با انگیزه‌های سیاسی ثبت شده است که از این تعداد ۱۳۴۰ مورد خشونت بوده است. ۳۲۹۲ مورد از جنایات علیه اهداف جناح راست بوده است که ۴۷۳ مورد آن خشونت‌آمیز بوده است. ۱۹۲۹ مورد از جنایات علیه پلیس انجام شده است که ۸۱۵ مورد آن خشونت‌آمیز بوده است. مخالفان سیاسی، افراط‌گرایان راست، شرکت‌های دارایی و شرکت‌های مرتبط با ساخت سلاح اهداف مکرر حملات خرابکاری هستند. برخی اقدامات در همبستگی با اهداف کرد انجام می‌شود. برخلاف صحنه‌های افراط‌گرایان چپ در برلین، لایپزیگ و هامبورگ (که به بهترین وجه با سوزاندن اتومبیل‌های لوکس مکرر نشان داده می‌شود)، خشونت‌های جناح چپ در منطقه کنسولی فرانکفورت به سمت اعمال سرکشی فردی و درعین‌حال خشونت علیه پلیس گرایش دارد.

برخلاف صحنه‌های افراط‌گرایان چپ در برلین، لایپزیگ و هامبورگ (که به بهترین وجه با سوزاندن اتومبیل‌های لوکس مکرر نشان داده می‌شود)، خشونت‌های جناح چپ در منطقه کنسولی فرانکفورت به سمت اعمال سرکشی فردی و درعین‌حال خشونت علیه پلیس گرایش دارد.

یکی از عوامل گستره حرکات تروریستی در آلمان قانون حمل اسلحه است که موجب شده بسیاری از افراد به‌طور قانونی مسلح باشند. به گفته مقامات عامل تروریستی این حادثه دارای مجوز حمل اسلحه بوده است. طبق آمارهای رسمی در سال ۲۰۱۵م در آلمان طبق قانون ثبت اسلحه^۸ ۵,۷ میلیون اسلحه خصوصی (شخصی) در اختیار ۱,۵ میلیون نفر قرار داشته است که به‌شدت بستر بروز چنین حوادث ناگواری را فراهم کرده است.^۹

۲-۲. خشونت ضد پیروان ادیان

در صدر ماده ۲ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶م مجمع عمومی سازمان ملل متحد آمده است: «دولت‌های طرف این میثاق متعهد می‌شوند که حقوق شناخته شده در این میثاق را درباره کلیه افراد مقیم در قلمرو تابع حاکمیتشان بدون هیچ‌گونه تمایزی از قبیل: نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا عقیده دیگر، اصل و منشأ ملی یا اجتماعی، ثروت، نسب یا سایر وضعیت‌ها محترم شمرده و تضمین بکنند». همچنین در ماده ۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر همه ابنای بشر را دارای حقوق برابر دانسته و در ماده ۲ آن بیان می‌کند: «هر کس می‌تواند بی‌هیچ‌گونه تمایزی، به‌ویژه از حیث: نژاد، رنگ، جنس، زبان، دین، عقیده سیاسی یا هر عقیده دیگر و همچنین منشأ ملی یا اجتماعی، ثروت، ولادت یا هر وضعیت دیگر، از تمام حقوق و همه آزادی‌های ذکرشده در این اعلامیه بهره‌مند شود». با این حال همچنان در آلمان نژادپرستی، یهودستیزی و اسلام‌هراسی، از جمله جرایم خشن خشونت‌آمیز، نگران‌کننده است.

طبق داده‌های دولت آلمان، در نیمه اول سال ۲۰۲۰م، ۹۳۰۵ جنایت با انگیزه‌های سیاسی^{۱۰} توسط گروه‌های افراطی و نژادپرست رخ داده است که ۳۹۰ مورد آن بسیار خشونت‌بار بوده است. این آمار در دوره مشابه در سال ۲۰۱۹م ۸۶۰۵ مورد بوده است و متأسفانه رشد محسوسی داشته است و باعث سلب امنیت خصوصاً برای مسلمانان، مهاجران و... شده است. بر اساس همین داده‌ها، تا ماه ژوئیه ۲۰۲۰م، ۸۷۶ جنایت ضدیهودی از جمله ۲۱ حمله خشونت‌آمیز گزارش شده است. ۴۶۹ مظنون به جرائم ضدیهودی تحقیق و ۴ مورد دستگیری شدند. در نیمه اول سال ۲۰۲۰م، ۴۶۳ جرم ضداسلامی به پلیس گزارش شد که ۲۱ نفر بر اثر آن مجروح شده‌اند. همچنین در این بازه زمانی ۳۳ مسجد مورد تهاجم واقع شده است؛ این اتفاق‌ها در حالی رخ داده که هیچ محکومیتی در این باره صورت نگرفته است.^{۱۱}

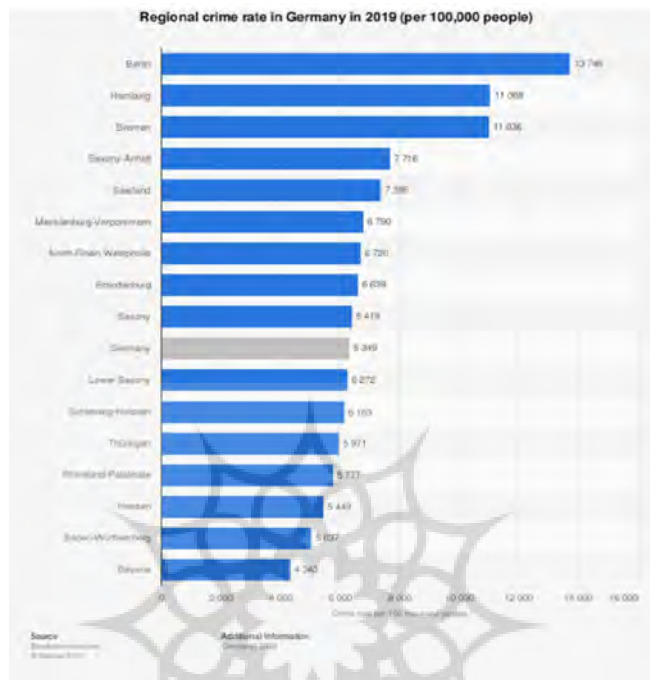
در گزارشی در ماه مارس ۲۰۲۰م با موضوع کمیسیون اروپا علیه نژادپرستی و عدم تحمل (ECRI)، یک مقام نظارتی شورای اروپا بیان داشته که پلیس برای کشف و ثبت جرایم نفرت‌آمیز، همکاری لازم و کافی را با فعالان جامعه مدنی صورت نمی‌دهد و در

نتیجه چنین مواردی را کمتر گزارش می‌کند و این خود از عوامل عدم وقوع پیگیری قانونی و حق مردم برای تظلم‌خواهی نزد مراجع قانونی است. گزارش وزارت کشور در همان ماه ۱۶۲۰ حمله به پناهندگان و ۱۲۸ حمله به اردوگاه‌های پناهندگان را در سال ۲۰۱۹م ثبت کرده است.^{۱۲} برخی از ایالت‌ها استفاده از لباس یا نمادهای مذهبی از جمله روسری، را برای برخی از کارمندان دولت ممنوع یا محدود کردند.^{۱۳}

۲-۳. خشونت علیه زنان

خشونت علیه زنان پدیده‌ای است که زن به دلیل جنسیت خود با آن مواجه است و جنس مخالف (مرد) به او اعمال زور کرده و حق وی را ضایع می‌کند. چنانچه خشونت در چارچوب خانواده و بین زن و شوهر باشد، خشونت خانگی تعبیر می‌شود و به هر نوع عمل یا احتمال رفتاری که به آسیب جسمی، جنسی، روانی یا محرومیت و عذاب منجر شود، خشونت علیه زنان گفته می‌شود (نهایندی، ۱۳۸۶، ص. ۱۲۶). همچنین؛ سازمان ملل، خشونت را چنین تعریف کرده است: هر نوع عمل خشونت‌آمیزی است که بر اختلاف جنسیت مبتنی باشد و به آسیب یا رنج بدنی، جنسی یا روانی زنان بی‌انجامد یا احتمال منجر شدن آن به این نوع آسیب‌ها و رنج‌ها وجود داشته باشد؛ مانند تهدید به این‌گونه اعمال، زورگویی یا محروم‌سازی خودسرانه از آزادی، خواه در حضور عموم یا در زندگی خصوصی روی دهد (قطعنامه ۴۸/۱۰۴ مجمع عمومی ۲۰ دسامبر ۱۹۹۳م).

شکل شماره ۱: نرخ جرم منطقه‌ای آلمان در سال ۲۰۱۹م به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر

امنیت، پدیده‌ای چندبُعدی است؛ اما خشونت خانگی واقعیت تلخی است که اغلب زنان آن را تجربه کرده‌اند و این امر همواره در طول تاریخ وجود داشته و سبب کاهش احساس امنیت زنان شده است. امروزه زنان در این زمینه، حمایت‌های قانونی بیشتری دارند؛ اما هنوز خشونت خانگی بسیار رایج است؛ زیرا با وجود بهبود در وضعیت قانونی، توسل به قانون برای زنان (که دچار خشونت خانگی می‌شوند) بسیار دشوار است و در بیشتر موارد، پلیس مداخله‌نکردن را ترجیح می‌دهد و به آرام‌کردن مشاجره اکتفا می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۱، ص. ۲۱۸) که این مسئله سبب شده آمارهای گزارش شده به پلیس با آمار واقعی خشونت علیه زنان تفاوت محسوسی داشته باشد.

درواقع، امنیت یعنی رفع خطر و رفع خطر یعنی استفاده بهینه از فرصت؛ بنابراین، باید چنین نتیجه گرفت که امنیت، دو عنصر اساسی تهدید و فرصت دارد و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت‌هاست (خلیلی، ۱۳۸۱، ص. ۴۲۸). بر این اساس، امنیت خانواده به‌خصوص زنان عبارت است از: حفظ حریم زندگی

خانوادگی از خطرات و تهدیدات و ارتقای سطح زندگی خانوادگی با تدابیری که برای کسب فرصت‌های زندگی گرفته می‌شود. در اینجا خطرات و تهدیدات به کلیه مخاطراتی گفته می‌شود که در روابط گرم و عاطفی، صمیمی و محبت‌آمیز خانواده اختلال ایجاد کند و احساس نزدیکی و همدلی میان آنان را از بین می‌برد (چلبی، ۱۳۷۵، ص. ۷۰). در واقع، حراست و نگهداری از احساس «مایی» خانواده، ریشه در حفظ روابط گرم، عاطفی و صمیمانه بین افراد دارد (ساروخانی، ۱۳۸۵، ص. ۸۸). وینگتون^۴ و تیلور^۵، احساس امنیت را واکنش عاطفی به جرائم خشونت‌بار احتمالی و آسیب‌های فیزیکی در نظر می‌گیرند (طاهری، ۱۳۹۱، ص. ۲۳) که این امر در جوامع گوناگون از جهات مختلف قابل بررسی است.

واکنش افراد به خشونت به‌طور عمده شامل پذیرش نگرش‌های حمایت‌کننده از تجاوز بوده است. زیرا نگرش‌ها و واکنش‌های افراد، تنش بزرگی در گزارش کردن خشونت و تجاوز ایجاد می‌کند و در نوع واکنش قربانیان در مقابل تجربه‌های خشونت نیز مؤثر است (Parent, 2002, p. 15). در جمع‌بندی کلی، خشونت خانوادگی، در محیط خلوت و خصوصی خانواده رخ می‌دهد و عموماً بین افرادی است که به سبب صمیمیت، ارتباط خونی یا قانونی به هم پیوند خورده‌اند. این خشونت‌ها را بیشتر، مردان نسبت به زنان روا داشته‌اند (آقایگلویی و آقاخانی، ۱۳۸۳، صص. ۷۷-۷۸) و به انواع مختلفی از جمله خشونت فیزیکی، جنسی، عاطفی، کلامی، مالی، روانی و اجتماعی طبقه‌بندی می‌شوند.

در اسناد بین‌المللی نیز بر مسئله حقوق زنان توجه بسیاری شده است. ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر به بحث عدم تمایز جنسیتی اشاره می‌کند. اعلامیه محو خشونت علیه زنان (قطعنامه شماره ۱۸۴/۱۰۴ مصوب ۲۰ دسامبر ۱۹۹۳م مجمع عمومی سازمان ملل متحد) نیز در ماده ۴ به وظایف دولت‌ها در موضوع محو خشونت اشاره می‌کند.

در نگاه نخست شاید پنداشته شود که در کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته‌ای نظیر آلمان این نوع خشونت‌ها وجود نداشته یا موارد آن بسیار اندک باشد اما در واقعیت شاهد صحنه دیگری هستیم. در ماه آوریل ۲۰۲۰م، خط تلفن ملی مورد حمایت دولت آلمان برای خشونت علیه زنان، افزایش ۲۰ درصدی درخواست مشاوره مربوط به خشونت خانگی را ثبت کرد. طبق خط تلفن، این افزایش در ماه‌های بعدی ادامه داشته است و این

موضوع بیانگر افزایش خشونت خانگی علیه زنان است.^{۱۶}

داده‌های منتشر شده در ماه مارس توسط سازمان آمار فدرال نشان داد که زنان در آلمان هنوز درآمد قابل توجهی کمتر از مردان دارند، با متوسط اختلاف ۲۰ درصدی جنسیتی و این نابرابری از عوامل نقض حقوق زنان است. در سال ۲۰۱۸م، ۹۲۳۴ مورد خشونت جنسی علیه زنان و مردان به پلیس گزارش شده است.^{۱۷}

موضوع آزار و اذیت جنسی طی سال‌های اخیر در آلمان افزایش یافته است. حملات جنسی دسته‌جمعی در کلن و سایر تجاوزهای جنسی انجام شده توسط مهاجران بحث در مورد چگونگی سازگاری مهاجران با هنجارهای اجتماعی و جنسی آلمان را برانگیخت. به دنبال وقایع در کلن در سال ۲۰۱۵م، مقام‌ها رویکرد محکم و فعالانه‌تری در زمینه پلیس و امنیت بخشیدن به رویدادهای بزرگ عمومی انجام داده‌اند، حتی «منطقه ایمنی زنان» را برای مبارزه بیشتر و پاسخ‌گویی به این موضوع معرفی کرده‌اند. در طول سال، چندین گزارش از رفتارهای نامناسب توسط مظنونین پناهنده در استخرهای عمومی و آب‌گرم گزارش شده است. این رفتار ادعا شده شامل آزار و اذیت و تماس فیزیکی ناخواسته است اما محدود به آن نبود.^{۱۸}

۲-۴. خشونت علیه کودکان

از قرون وسطی تا آغاز دوران انقلاب صنعتی، کودکان همواره به صورت قشر زیردست و آسیب‌پذیر جامعه به‌شمار می‌رفته‌اند. آغاز دوران صنعتی مصادف بود با بیگاری کشیدن کودکان در کارخانجات صنعتی که در نهایت این موضوع منجر به وضع قانون «قانون کار کودکان» در ایالات متحده شد. با این حال، موضوع کودک‌آزاری طی چند دهه اخیر یعنی از زمانی که اصطلاح نشانگان کودک مصدوم، توسط هنری کمپ در سال ۱۹۶۲ ابلاغ شد، به شکل جدی مطرح شده است (قماشچی، ۱۳۸۵). در سال ۱۹۷۹ واقعه بی‌نظیری در زندگی کودکان در سطح جهان تحت عنوان «سال جهانی کودک» به درخواست ۱۴۹ کشور عضو سازمان ملل اتفاق افتاد که باید تلاش همگانی و جهانی برای بهبود وضعیت کودکان به‌شمار آید. در آن اجلاس مقرر شد کمیته‌های خاصی برای پرداختن به موضوع «کودک‌آزاری» و تأکید بر حقوق کودک در کشورهای عضو، تأسیس و مشغول به کار شوند. کودک‌آزاری بنابر تعاریف رسمی خصوصاً تعریف ارائه شده توسط سازمان

بهداشت جهانی^{۱۹} دارای انواع مختلفی است. یکی از انواع کودک‌آزاری^{۲۰}، کودک‌آزاری جنسی است که عبارت است از: درگیر ساختن کودکان رشدنیافته (نابالغ) و وابسته در فعالیت‌های جنسی (کودکانی که قادر به درک این‌گونه امور و رضایت دادن در مورد این اعمال نمی‌باشد) و یا شامل اعمالی می‌شود که با اقدام به این قوانین و محرمات جامعه زیرپا گذاشته می‌شود همچون زنا با محارم، هتک و تجاوز به عنف، بچه‌بازی، عورت‌نمایی، نظربازی جنسی، وادار کردن کودکان به فاحشگی و استفاده از آنها در تولید فیلم‌های جنسی (جلیلی و باقری یزدی، ۱۳۸۲).

با توجه به اهمیت موضوع حقوق کودک این موضوع در اسناد و قوانین بین‌المللی نیز مورد توجه قرار گرفته است. خصوصاً در ماده ۳۴ کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹م دولت‌های عضو موظف به حمایت از کودکان و جلوگیری از سوءاستفاده جنسی از آنان شده‌اند. با این حال همچنان در آلمان شاهد آن هستیم که نه تنها خشونت و آزار جنسی کودکان کاهش نداشته که افزایش قابل توجهی نیز داشته است. سوءاستفاده جنسی از کودکان^{۲۱} از سال ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰م افزایش چشمگیر ۱۰٫۹ درصدی را داشته و از ۱۲۳۲۱ مورد به ۱۳۶۷۰ مورد رسیده است.^{۲۲} حقوق کودکان از جمله حقوقی است که کمتر به آن توجه شده است؛^{۲۳} درحالی که اثرات مخرب کوتاه‌مدت و بلندمدت را برای قربانی، خانواده و جامعه خواهد داشت.

۲-۵. نقض حقوق بشر در حوزه تجارت

یکی از موارد نقض حقوق بشر در مسائل مربوط به تجارت است. بر اساس یک نظرسنجی دولت، شرکت‌های آلمانی برای اطمینان از احترام شرکای خارجی خود به حقوق بشر اقدامات کافی انجام نمی‌دهند. براساس این نظرسنجی که وزارت خارجه آلمان آن را منتشر کرده است تنها ۱۳ تا ۱۷ درصد شرکت‌های آلمانی آنچه را که برای اطمینان از رعایت حقوق بشر در شرکای خارجی آنها لازم است انجام می‌دهند. این آمار از این جهت نیز حائز اهمیت است که آلمان خود یکی از بزرگ‌ترین کشورهای صنعتی است و عزم و برنامه جدی برای اصلاح وضعیت وخیم کنونی صورت نمی‌گیرد.^{۲۴}

در ماه آگوست ۲۰۲۰م، دولت اظهار داشت که بیش از ۸۰ درصد مشاغل آلمانی تعهدات خود را تحت عنوان برنامه اقدام ملی تجارت و حقوق بشر انجام نمی‌دهند. در

همان ماه، وزرای کار و توسعه قانونی را برای الزامی کردن دقت دقیق حقوق بشر در سراسر زنجیره‌های تأمین جهان اعلام کردند. با این حال، وزیر اقتصاد با عناصر اصلی این پیشنهاد مخالفت کرد و هیچ توافقی در زمان نوشتن این گزارش یافت نشد. این در حالی است که طبق آمارها آلمان جزء ۶ کشور نخست جهان در نقض حقوق بشر در تجارت است و از وضعیت مناسبی برخوردار نیست.^{۲۵}

۲-۶. افزایش بی ضابطه قدرت پلیس

پلیس از جمله نیروهایی در هر حکومتی است که به اتکاء قدرت قهری وظیفه برقراری نظم و برخورد با قانون شکنان را بر عهده دارد؛ اما به همین دلیل ممکن است این تجمع قدرت موجب فساد و نقض حقوق انسان‌ها خصوصاً در حوزه حقوق بشر باشد. بازداشت پیش از محاکمه از مواردی است که به شدت حقوق افراد را تحدید می‌کند. هر چند مدتی که پلیس می‌تواند قبل از اطلاع مقام‌های قضایی، متهم را در بازداشت نگه دارد کوتاه است؛ اما همواره احتمال تضییع حقوق آنان وجود دارد. به‌ویژه آنکه در برخی موارد متهمان در مکان‌های نامناسب نگهداری می‌شوند. ترس از تضییع حقوق متهمان در ایام بازداشت موجب شده که نیمی از اسناد مصوب در حوزه جرم و جنایت، به بازداشت پیش از محاکمه اختصاص یابد (مرکز حقوق بشر ژنو، ۱۳۸۳، ص. ۱۳).

مجمع عمومی سازمان ملل متحد در قطعنامه ۴۳/۱۷۳ مصوب دسامبر ۱۹۸۸م با عنوان «مجموعه اصول برای حمایت همه افراد در هرگونه بازداشت یا زندان» به حقوق بازداشت‌شدگان اشاره داشته است. در ماده ۱ از این قطعنامه بیان شده است: «شیوه رفتار با همه افراد در هرگونه بازداشت یا زندان باید انسانی و با حفظ احترام به کرامت ذاتی فرد انسان باشد» در باقی مواد این قطعنامه نیز به جزئیات حقوق بازداشت‌شدگان پرداخته شده است.

در زمان نگارش این مقاله، چندین شکایت قانون اساسی در مورد تغییر در قوانین در برخی از ایالت‌های آلمان وجود دارد که در حال گسترش قدرت پلیس است درحالی‌که نتوانسته شفافیت و نظارت را افزایش دهد. این اقدامات شامل قدرت نظارت گسترده، مانند استفاده از بدافزار و تمدید بازداشت پیشگیرانه است. عواملی که می‌تواند موجب نقض حقوق شهروندان در رابطه با پلیس شود و موجب نگرانی جدی است.^{۲۶}

۲-۷. نقض آزادی در اشتراک اطلاعات

یکی از مؤلفه‌های زندگی مدرن بهره‌مندی از اینترنت و جریان آزاد اطلاعاتی است. در اینترنت، مخاطب از وضعیت انفعالی و کنش‌پذیری خارج شده و به‌طور فعال در فرایند ارتباط مشارکت دارد. این تحول تا حدی ادامه داشته که مخاطب تبدیل به کاربر شده است. به‌عبارت‌دیگر مخاطب به همراه و تولیدکننده محتوا تبدیل شده، چون تولیدکننده محتوا هم هست و نقش مهمی در تولید دارد و در آن تأثیرگذار است (رضایی و بابازاده مقدم، ۱۳۹۳، ص. ۴۸). اگرچه آزادی به‌معنای مطلق آن پذیرفته نیست و ضوابط دینی، اخلاقی و قانونی می‌توانند چارچوبی را برای بهره‌مندی از این فضا تعیین کنند. معلوم است که «اصل» آزادی اطلاعات مانند هر «اصل» دیگری بدون حد و استثناء نیست. عقل و تجربه بشر او را به این واقعیت انکارناپذیر رهنمون شده است که غیر از اخبار و اطلاعات خصوصی دیگران، برخی اخبار و اطلاعات عمومی و دولتی نیز وجود دارد که برای حفظ مصالح اجتماع قابل دسترسی و انتشار نیست (اسماعیلی، ۱۳۹۲، ص. ۴۹). با این وجود کنترل و محدودیت بی‌ضابطه آن نقض حقوق شهروندی و حقوق بشر است.

ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر به‌صراحت چنین بیان کرده است: «هر کس حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آن است که از داشتن عقاید خود بیم و اضطرابی نداشته باشد و در کسب اطلاعات و افکار و در اخذ و انتشار آن به تمام وسایل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد». با اینکه آلمان در کنار سایر دولت‌های اروپایی همواره باقی‌کشورها را به نقض این نوع از آزادی متهم می‌کند با این حال در این کشور نیز شاهد چنین محدودیت‌هایی هستیم که اعتراض فعالان حقوق بشری را نیز به همراه داشته است.

در ماه مه، دادگاه قانون اساسی آلمان قانون سرویس فدرال اطلاعات آلمان (BND) را برای نظارت بر ترافیک اینترنت در سراسر جهان خلاف قانون اساسی دانست و حمایت از آزادی رسانه را تضمین نکرد. گزارشگران بدون مرز گفته‌اند اصلاحاتی که در پاسخ به این حکم پیشنهاد شده است اختیارات BND را بیشتر می‌کند و این موجب سلب آزادی در بهره‌مندی از اطلاعات است.^{۲۷}

۲-۸. حمایت از جنگ‌افروزی و دخالت در امور داخلی کشورها

همه انسان‌ها از حق تعیین سرنوشت سیاسی خود برخوردارند و هیچ کشور و دولت خارجی حق ندارد به هر عنوانی در امر داخلی کشور دیگر دخالت کند؛ با این حال عربستان سعودی که خود کشوری پادشاهی است و انتخابات آزاد در آن برگزار نمی‌شود با همکاری چند کشور دیگر از سال ۲۰۱۵م جنگ بی‌رحمانه‌ای را علیه ملت مظلوم و فقیر یمن آغاز کردند. دولت‌های غربی با اینکه شعار صلح و آزادی را سر می‌دهند نه تنها این عمل را محکوم نکرده بلکه با فروش تسلیحات بر آتش جنگ افزوده و رژیم دیکتاتور سعودی را مورد حمایت قرار دادند.^{۲۸}

خبرگزاری آلمان dpa به نقل از وزارت اقتصاد این کشور گزارش داد، دولت آلمان مجموعاً ۱,۱۶ میلیارد یورو (۱,۴۱ میلیارد دلار) صادرات اسلحه در طول سال ۲۰۲۰م به کشورهای درگیر در یمن و لیبی را تصویب کرده است. این در حالی است که دفتر بشردوستانه سازمان ملل متحد تعداد کسانی را که در نتیجه جنگ ۶ ساله در یمن کشته شده‌اند حدود ۲۳۳۰۰۰ نفر اعلام کرده است و تجاوزگران به کشور یمن به رهبری دولت عربستان سعودی از ارتکاب هیچ جنایتی علیه مردم مظلوم یمن خودداری نکرده‌اند.^{۲۹} بر اساس اطلاعات جدید مؤسسه تحقیقات صلح بین‌المللی استکهلم (SIPRI)، آلمان یکی از پنج صادرکننده عمده اسلحه همراه با ایالات متحده، روسیه، فرانسه و چین در سراسر جهان است. این امر سبب افزایش جنگ و تقویت آتش جنگ‌های انسانی و کشتار مردم بی‌گناه است.

دولتمردان آلمانی با تجارت تسلیحات نظامی سعی در افزایش درآمد خود دارند. این افزایش فروش تسلیحات به عربستان سعودی علی‌رغم هشدارهای بین‌المللی متعدد و اعتراض فعالان مدنی مخالف جنگ است.^{۳۰}

همچنین بر اساس آمار موجود در دسترس عموم از ژوئن ۲۰۱۸م، بیش از ۱۰۵۰ افراط‌گرای اسلامی با هدف جنگ در درگیری‌های اخیر در عراق و سوریه از آلمان به خاورمیانه سفر کرده‌اند. از ۱۱۴ نفری که از بایرن عزیمت کردند، ۲۹ نفر به آلمان بازگشتند. ۲۲ نفر در باواریا هستند و پنج نفر در حال حاضر زندانی هستند.

دفتر فدرال آلمان برای حمایت از قانون اساسی^{۳۱}، ۴۱۵۰ افراطی را در پایان سال

۲۰۱۸م که در آلمان زندگی می‌کنند شناسایی کرد. از اشخاص شناسایی شده، ۷۵۰ نفر به جنبش‌های سلفی تعلق دارند و ۲۵ درصد از این افراد خطرناک تلقی می‌شوند. این بخشی از نتایج سیاست خارجه مخرب آلمان در خاورمیانه، تضعیف دولت قانونی سوریه و حمایت از گروه‌های تندرو و تروریستی در سوریه است.^{۳۲}

۲-۹. گسترش بی بندوباری با صنعت پورنوگرافی

هرزه‌نگاری‌های اینترنتی به‌عنوان یک معضل مهم و مسئله بحث‌برانگیز مطرح هستند. متفکران و متخصصان علوم رفتاری با تحقیقات گسترده در این زمینه به‌دنبال تأثیرات روحی، روانی و اجتماعی این پدیده بوده و خواستار وضع محدودیت‌های قانونی بیشتر در ارائه مطالب مستهجن هستند. هرزه‌نگاری عامل ایجاد بیماری‌های جنسی و روانی زیادی همچون آزار کودکان و تجاوز به عنف است (Sieber, 2000, p. 20).

بسیاری از کشورها به لحاظ پایبندی به برخی باورهای اخلاقی، اجتماعی و مسائل اعتقادی و مذهبی، هرزه‌نگاری را ممنوع کرده‌اند و قوانین خاصی را به تصویب رسانده‌اند. کشورهای چین، هندوستان، سنگاپور، اندونزی و به تعبیر دیگر اکثر کشورهای اسلامی و نیز بسیاری دیگر از کشورها نیز چنین رویکردی را در قبال هرزه‌نگاری اتخاذ کرده‌اند. آمارها حکایت از آن دارند که در چین سی‌هزار نفر پلیس کار کنترل اینترنت را انجام می‌دهند.^{۳۳}

تقریباً همه کشورها در مورد دستیابی و استفاده از محصولات هرزه‌نگاری، محدودیت سنی اعمال می‌کنند، بدین معنا که افراد مادامی که به سن خاصی نرسیده‌اند حق استفاده، خرید و مشاهده محصولات هرزه‌نگاری را ندارند. در مورد محدودیت سنی، کشورها معمولاً مقررات خاص خود را دارند. برخی سن قانونی را در مورد دستیابی به محصولات هرزه‌نگاری اعمال می‌کنند. مجارستان، مکزیک، نیوزیلند، اسلونی، اسپانیا، لهستان، سوئد، ترکیه، هنگ‌کنگ و کانادا مطابق همین قاعده سن دستیابی به محصولات هرزه‌نگاری را ۱۸ سال تعیین کرده‌اند و خرید محصولات توسط افراد کمتر از ۱۸ سال و نیز فروش محصولات به این افراد را ممنوع اعلام کرده‌اند (Procida, 2007, p. 93).

علی‌رغم همه ضرورت‌ها برای حفظ ارکان اخلاقی جامعه انتشار مطالب مرتبط با پورنوگرافی^{۳۴} در آلمان به‌شدت افزایش یافته است. رشد وحشتناک انتشار مطالب مبتدل

و مستهجن امنیت اخلاقی را در جامعه تهدید کرده و اثرات منفی و مخربی نظیر افزایش تجاوزات و آزار و اذیت‌های جنسی، سوءاستفاده جنسی از کودکان و... را در پی داشته است. انتشار این مطالب از ۱۱۴۳۵ مورد در سال ۲۰۱۸م به ۱۷۳۳۶ مورد در سال ۲۰۲۰م رسیده و رشد ۵۱,۶ درصدی را ثبت کرده است. گزارش‌های مکرر مطبوعات حاکی از آن است که بخش عمده‌ای از جرایم گزارش نشده است. دلایل مختلفی برای عدم گزارش جرم ممکن است از جمله: بی‌علاقگی، انتظار کم برای پیگرد قانونی و احساس شرم و خجالت، به‌ویژه هنگامی که این جنایت از جنسیت جنسی باشد یا مربوط به جنسیت باشد. گزارش‌هایی مبنی بر منصرف کردن پلیس قربانیان از ارائه گزارش‌های رسمی با استناد به احتمال کم برای دستگیری مظنون گزارش شده است.^{۳۵} این سیر صعودی تولید و انتشار مطالب پورنوگرافی وقتی در کنار صحنه‌های برده‌داری جنسی مورد مشاهده قرار می‌گیرد زنگ خطری برای کل بشریت را به صدا درمی‌آورد.

۲-۱۰. مواد مخدر

کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه قاچاق مواد مخدر و مواد روان‌گردان (کنوانسیون وین، ۱۹۸۸) با هدف مبارزه هر چه بیشتر با گسترش مواد مخدر دولت‌ها را موظف به برقراری مقررات و انجام اقداماتی کرده است. افغانستان همچنان بزرگ‌ترین تولیدکننده مواد مخدر در جهان است. این در حالی است که افغانستان در حدود ۲۰ سال توسط نظامیان ناتو از جمله آلمان اشغال شده است و همچنان بی‌ثبات است. دولت آلمان نیز علی‌رغم پیشرفت‌های گسترده اطلاعاتی و نظارتی در موضوع مبارزه با مواد مخدر دچار مشکل جدی است که خود شبیه سیستماتیک بودن فساد در این عرصه را تقویت کرده است.

مواد مخدر غیرقانونی، به‌ویژه کوکائین، هروئین، اکستازی و ماری جوانا، در آلمان به‌طور گسترده‌ای موجود است. فروش و توزیع غیرقانونی این داروها و سایر داروها اغلب در نزدیکی ایستگاه‌های قطار بزرگ، پارک‌های عمومی و کلوپ‌های شبانه انجام می‌شود. درحالی‌که فعالیت‌های مربوط به مواد مخدر معمولاً بر گردشگران آمریکایی یا مسافران تجاری تأثیر نمی‌گذارد، آلمان دارای همان انواع جرایم مربوط به مواد مخدر است که در هر شهر بزرگ آمریکا مشاهده می‌شود. در بسیاری از شهرها، در سال‌های اخیر افزایش قابل توجهی در جرایم خشن که به‌طور مستقیم با فروش مواد مخدر مرتبط

است، مشاهده شده است.^{۳۶}

آلمان منبع مواد شیمیایی پیش‌ساز برای پردازنده‌های کوکائین در آمریکای جنوبی و یک محل حمل‌ونقل و مصرف هروئین آسیای جنوب غربی، کوکائین آمریکای لاتین و داروهای مصنوعی تولید شده در اروپا است.^{۳۷} همه این‌ها مواردی است که نگرانی‌ها در زمینه حقوق بشر خصوصاً حق بر امنیت و سلامت اجتماعی را مورد تهدید قرار داده است.

۲-۱۱. حقوق مهاجران

در ۸ ماه اول سال ۲۰۲۰م، ۷۴۴۲۹ نفر در آلمان تقاضای پناهندگی کرده‌اند که تقریباً ۳۵ درصد کمتر از مدت مشابه سال ۲۰۱۹م است. بیشتر متقاضیان از سوریه، عراق، افغانستان و ترکیه بوده‌اند. در پایان ماه اوت، ۳۱۶،۴۳ درخواست، در انتظار رسیدگی قرار داشته‌اند. در تاریخ ۳۰ سپتامبر، آلمان ۷۱۳ پناهجو و پناهنده را از یونان نقل‌مکان کرده است، به‌عنوان بخشی از تعهد در ماه مارس برای پذیرش کودکان با شرایط بهداشتی و اعضای نزدیک خانواده آنها، یا کودکان بدون همراه زیر ۱۴ سال. در سپتامبر، دولت آلمان اعلام کرد همچنین ۱۵۰۰ نفر را از جزایر یونان، از جمله اردوگاه موریای در جزیره لزبوس که در اثر آتش‌سوزی ویران شده بود جابجا کند، که قبلاً از آنها محافظت شده است.^{۳۸} این در حالی است که همچنان آلمان رفتار مناسبی را با مهاجران و پناهجویان نداشته و آنها از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند. بر اساس اطلاعات مؤسسه بهداشت عمومی آلمان (RKI)، پناهجویانی که در محل اقامت مشترک مشترک در مقیاس گسترده زندگی می‌کنند، خطر بیشتری برای ابتلا به Covid-19 دارند و چندین اردوگاه با شیوع گسترده‌ای در میان ساکنان روبرو شده است. در ماه مه، دو سوم از تقریباً ۶۰۰ نفری که در یک مرکز پذیرایی در بایرن اسکان داده شده بودند، با ویروس Covid-19 درگیر شدند و این امر کمبود فضای کافی برای تمرین فاصله اجتماعی در اردوگاه‌ها را برجسته کرد.^{۳۹}

۲-۱۲. Covid-19

شیوع گسترده Covid-19 در میان کارگران کارخانه‌های گوشت، از جمله در ماه ژوئن ۲۰۲۰م در میان بیش از ۲۰۰۰ کارمند در Tönnies، یک شرکت پردازش گوشت، شرایط اسفناک زندگی و بهره‌برداری استثنایی در صنعت را برجسته کرد. بسیاری از کارمندان

مهاجرانی از رومانی و بلغارستان بودند و برای پیمانکاران فرعی کار می‌کردند. در ماه ژوئیه، دولت با ممنوع کردن استفاده از پیمانکاران فرعی و افزایش مسئولیت شرکت‌ها در مورد سلامت و ایمنی کارگران، لایحه‌ای را برای بهبود شرایط در صنعت فرآوری گوشت ارائه داده است اما هنوز اثراتی از بهبود اوضاع وجود ندارد. طبق گزارش گروه کار فدرال در مورد افراد بی‌خانمان؛ گروهی غیردولتی، همه‌گیری ویروس کرونا اوضاع نابسامان افراد بی‌خانمان را تشدید کرده و دسترسی آنها به حمایت روانی و اجتماعی، وسایل درآمد و حمایت مالی دولت را محدودتر می‌کند.^{۴۰} این در حالی است که ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر بیان می‌کند: «هر شخصی حق دارد که از سطح زندگی مناسب برای تأمین سلامتی و رفاه خود و خانواده‌اش، به‌ویژه از حیث خوراک، پوشاک، مسکن، مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی ضروری برخوردار شود. همچنین حق دارد که در مواقع بیکاری، بیماری، نقص عضو، بیوه‌گی، پیری یا در تمام موارد دیگری که به عللی مستقل از اراده خویش وسایل امرار معاشش را از دست داده باشد، از تأمین اجتماعی بهره‌مند شود».

در ماه مارس، مدارس به‌عنوان اقدامی برای کاهش شیوع Covid-19 تعطیل شد و دروس برای اکثر کودکان به‌صورت برخط برگزار می‌شد، کودکان از خانواده‌های کم‌درآمد، از جمله کودکان پناهنده، اغلب فاقد تجهیزات و اتصال به اینترنت برای شرکت در دوره‌های برخط هستند و این مسئله کاملاً برخلاف صدر ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر است که به‌صراحت اظهار می‌کند: «هر شخصی حق دارد که از آموزش و پرورش بهره‌مند شود. آموزش و پرورش، و دست‌کم آموزش ابتدایی و پایه، باید رایگان باشد...».

شواهد نشان می‌دهد که آلمان در توسعه یادگیری دیجیتال در مدارس عقب‌مانده است و این امر سبب شده تا کودکان خانواده‌های کم‌درآمد از حق تحصیل محروم شوند. این در حالی است که آلمان جزء کشورهای توسعه‌یافته می‌باشد.^{۴۱} این عوامل سبب شده است تا دانش‌آموزان از ابتدایی‌ترین حقوق خود تحت عنوان حق آموزش محروم بمانند. اعتراض به اقدامات دولت برای مقابله با Covid-19، مانند الزام به ماسک زدن در مکان‌های خاص، مردم را متوجه دیدگاه‌های ضدیهود و نئونازی کرد. به‌دنبال دو تجمع گسترده در برلین در اوایل و اواخر ماه اوت، اتحادیه روزنامه‌نگاران آلمان حملات علیه

۹ عکاس، ۲۲ روزنامه‌نگار و تهدید علیه دو گروه تحریریه را مستند کرد. در شورای حقوق بشر، دولت آلمان مجبور به ارائه پاسخی ناظر به رشد سریع بیماری همه‌گیر Covid-19 شد؛ اما انتظارات در مورد شرایط خاص کشور را که می‌توانست انجام دهد را برآورده نکرد.^{۴۲}

نتیجه‌گیری

حقوق بشر همچنان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مباحث حقوقی که به‌طور مستقیم به کرامت انسانی مرتبط است محل مناقشه جدی در بخش مبنایی است و اعلامیه‌های جهانی نیز از جهات مختلف فلسفی، دینی و حقوقی دارای اشکالات جدی فراوانی است و در عمل نیز بازیچه زورمندان جهان مدرن برای تحت فشار قرار دادن کشورهای مستقل بوده است؛ این در حالی است که ابتدایی‌ترین حقوق انسان‌ها در کشورهای توسعه‌یافته غربی تضييع می‌شود و مجامع بین‌المللی نیز با سکوتی تلخ از کنار آن می‌گذرند.

همه این جنایات در حالی است که غرب کنونی به پشتوانه غارت و کشتار ملت‌های دیگر در دوران استعمار و استثمار به جایگاه کنونی در پیشرفت صنعتی رسیده و همچنان نیز با شیوه‌های نوین و به‌بهانه نظم جهانی در حال کنترل و حفظ سلطه جهانی خود است. در این میان مقاله سعی شد تا با نمایاندن گوشه‌ای از موارد نقض حقوق بشر در آلمان در زمینه‌های مختلف نژادپرستی، خشونت علیه زنان و کودکان، مواد مخدر، پورنوگرافی، حقوق مهاجران و پناهندگان و... نقاب از چهره مدعیان دروغین حقوق بشر برداشته و با شکستن فضایی که غرب را مرجع حقوق بشر معرفی می‌کند، زمینه را برای ایجاد گفتگویی جدید بر مبنای تعالیم تعالی بخش اسلامی به‌عنوان دین نجات‌دهنده بشر از جهالت و تاریکی و کرامت بخش حقیقی به انسان و انسانیت فراهم کرده و آن را در محیط دانشگاهی و علمی گسترش دهد.

یادداشت‌ها

1. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Firanpress.com%2Ffa%2Fafrika-i45742&psig=AOvVaw0DO0Q6Hwp49tQuCqhTnPeW&ust=1620655244623000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwj_ucWy4bzwAhVQ2xoKHLVsBysQr4kDegQIARAb
2. <https://www.africanews.com/2019/09/03/we-committed-genocide-in-namibia-german-minister/>
<https://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15257857>
3. <https://per.euronews.com/2021/05/28/colonialism-germany-admits-having-committed-genocide-in-namibia>
۴. اگرچه تمامی کشورهای درگیر در جنگ جهانی اول و دوم جنایات جنگی فراوانی مرتکب شده‌اند اما با توجه به اینکه موضوع این نوشتار آلمان است از بیان سایر موارد خودداری می‌شود.
5. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.mehrnews.com%2Fnews%2F2570238%2F%25D8%25AC%25D9%2586%25D8%25A7%25DB%258C%25D8%25AA-%25DA%25A9%25D8%25A7%25D8%25B1%25D8%25A7%25D9%2586%25DB%258C-%25DA%25A9%25D9%2587-%25D9%2581%25D8%25B1%25D8%25A7%25D9%2585%25D9%2588%25D8%25B4-%25D8%25B4%25D8%25AF%25D9%2586%25D8%25AF&psig=AOvVaw0R7X_ovpESoaJsONxAwsLy&ust=1620656087126000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwiC66PE5LzwAhUR8BoKHb3xAFoQr4kDegUIARCTAQ
6. <https://www.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>
<https://www.bernama.com/en/world/news.php?id=1815093>
7. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
8. Germany's national firearms register
9. <https://www.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>
10. involved violence
11. <https://www.hrw.org/europe/central-asia/germany>
<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.statista.com%2Fstatistics%2F1081057%2Fcrime-rate-in->
12. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
13. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
14. Covington
15. Taylor
16. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>

17. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
18. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
19. World Health Organization
۲۰. باید به این موضوع نیز توجه داشت که از دیدگاه قوانین بین‌المللی عنوان کودک به اشخاص زیر ۱۸ سال اطلاق می‌شود (ماده ۱ کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹م) که این سن در فقه اسلامی و قوانین رسمی جمهوری اسلامی متفاوت است (قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ش در ماده ۱۴۷ سن بلوغ را در دختران و پسران به ترتیب ۹ و ۱۵ سال تمام قمری دانسته است).
21. Sexual abuse of children
۲۲. این آمار که وزارت خارجه ایالات متحده آن را استفاده کرده مربوط به آمار رسمی و ثبت شده است.
23. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
24. <https://www.dw.com/en/many-german-firms-ignore-partners-human-rights-abuses/a-54542681>
25. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
26. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
27. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
28. <https://www.iribnews.ir/fa/news/3037281/%D8%A7%D8%B1%D8%B3%D9%86%DA%AF%DB%8C-%D9%82%D8%AD%D8%B7%DB%8C-%D9%88-%D9%85%D8%B1%DA%AF-%D9%87%D8%AF%DB%8C%D9%87-%D8%BA%D8%B1%D8%A8%DB%8C%E2%80%8C%D9%87%D8%A7-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%DA%A9%D9%88%D8%AF%DA%A9%D8%A7%D9%86-%DB%8C%D9%85%D9%86%DB%8C>
29. <https://www.dw.com/en/germany-approves-over-1-billion-in-arms-deals-to-middle-east/a-56118758>
<https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021C06/>
<https://www.aa.com.tr/en/europe/germany-extends-arms-export-ban-on-saudi-arabia/2072316>
<https://www.reuters.com/article/germany-arms-saudi-ban/german-government-extends-arms-export-moratorium-for-saudi-arabia-idUSS8N260001>
30. <https://www.hrw.org/news/2019/03/25/why-germany-shouldnt-yield-arms-sales-saudis>
<https://www.nytimes.com/2020/09/14/us/politics/us-war-crimes-yemen-saudi-arabia.html>
<https://fa.alalamtv.net/news/3642431/%D8%AC%D9%86%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%88%D8%AD%D8%B4%D8%AA%D9%86%D8%A7%DA%A9-%D8%AF%DB%8C%DA%AF%D8%B1->

- %D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%A6%D8%AA%D9%84%D8%A7%D9%81-%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%DB%8C-%D8%AF%D8%B1-%DB%8C%D9%85%D9%86-%D8%B3%D9%88%D8%B2%D8%A7%D9%86%D8%AF%D9%86-%D8%A2%D9%88%D8%A7%D8%B1%DA%AF%D8%A7%D9%86-%D8%AF%D8%B1-%D9%85%DB%8C%D9%86%DB%8C
31. BfV -- German Federal Office for the Protection of the Constitution
32. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
33. <http://www.gerdav.ir/>
34. Dissemination of writings depicting pornography
35. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
36. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
37. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
38. <https://www.hrw.org/europe/central-asia/germany>
39. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
40. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
41. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
42. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>

کتابنامه

- آقایگلویی، عباس و آقاخانی، کامران (۱۳۸۳). «بررسی پدیده همسرآزاری در شهر تهران سال ۱۳۷۹». مجموعه مقالات آسیب‌های اجتماعی، تهران: انتشارات آگاه.
- اسماعیلی، محسن (۱۳۹۲). «مبانی و مصداق‌های آزادی ارتباطات و اطلاعات در حقوق و اندیشه اسلامی». فصلنامه علمی وسایل ارتباط جمعی رسانه، (۹۰)، صص. ۴۵-۶۰.
- ترنبری، پاتریک (۱۳۷۹). حقوق بین‌الملل و حقوق اقلیت‌ها، ترجمه علی‌اکبر آقایی، آذیتا شمشادی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- خلیلی، بهروز و باقری یزدی، سیدعباس (۱۳۸۲). شناسایی، پیشگیری و درمان سوءرفتار جسمانی در کودکان (برای پزشکان) متن آموزشی. تهران: یونیسیف - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- خلیلی، رضا (۱۳۸۱). «مهاجرت نخبگان پدیده‌ای اجتماعی یا موضوع امنیت ملی»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال پنجم، شماره دوم
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی نظم. تهران: نشر نی.
- رضایی، مهدی و بابازاده مقدم، حامد (۱۳۹۳). «اصول تدوین قوانین و مقررات برای اینترنت با تأکید بر مصوبات یونسکو و شورای اروپا». پژوهش حقوق عمومی، ۱۵(۴۲).

صص. ۴۳-۸۲.

۸. ساروخانی، باقر (۱۳۷۵). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده. تهران: انتشارات سروش.
۹. طاهری، شهلا. (۱۳۹۱). «بررسی میزان و کیفیت خشونت فیزیکی علیه زنان در خانواده، شهرستان خدابنده». مجله زن و پژوهش (دفتر امور بانوان وزارت کشور)
۱۰. قماشچی، فردوس (۱۳۸۵). کودک آزاری و پیامدهای آن بر روند رشد روانی - اجتماعی کودکان آزار دیده. تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا.
۱۱. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۱). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
۱۲. مرکز حقوق بشر ژنو (۱۳۸۳). حقوق بشر و بازداشت پیش از محاکمه. ترجمه صابر نیاورانی، تهران: انتشارات وفاق.
۱۳. نهایندی، مریم (۱۳۸۶). «پژوهش کیفی در باب خشونت علیه زنان». مجموعه مقالات همایش زن و پژوهش، تهران: دانشگاه تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات زنان.

14. Parent J. P. (2002). "Clergy Attituds and Attribution of Balm Toward Femal Rape Victims". *Violence Against Women*, (8), pp. 233- 256.
15. Procida, Richard & Simon, Rita James (2007). *Global Perspectives on Social Issues: Pornography*. Lexington Books.
16. Sieber, Ulrech (2000). *Minimum Criminal Law Standards for Fighting (Child) Pornagraphy*. Verson 1, 2 of 04, 02.

وب‌گاه‌ها

1. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Firanpress.com%2Ffa%2Fafrica-i45742&psig=AOvVaw0DO0Q6Hwp49tQuCqhTnPeW&ust=1620655244623000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwj_ucWy4bzwAhVQ2xoKHV LsBysQr4kDegQIARAb
2. <https://www.africanews.com/2019/09/03/we-committed-genocide-in-namibia-german-minister/>
3. <https://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15257857>
4. <https://per.euronews.com/2021/05/28/colonialism-germany-admits-having-committed-genocide-in-namibia>
5. https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.mehrnews.com%2Fnews%2F2570238%2F%25D8%25AC%25D9%2586%25D8%25A7%25DB%258C%25D8%25AA-%25DA%25A9%25D8%25A7%25D8%25B1%25D8%25A7%25D9%2586%25DB%258C-%25DA%25A9%25D9%2587-%25D9%2581%25D8%25B1%25D8%25A7%25D9%2585%25D9%2588%25D8%25B4-%25D8%25B4%25D8%25AF%25D9%2586%25D8%25AF&psig=AOvVaw0R7X_ovpESoaJsONxAwsLy&ust=1620656087126000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwiC66PE5LzwAhUR8BoKHb3xAFoQr4kDegUIARCTaQ

6. <https://www.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>
7. <https://www.bernama.com/en/world/news.php?id=1815093>
8. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
9. <https://www.cnn.com/2020/02/19/europe/hanau-germany-shootings-intl/index.html>
10. <https://www.hrw.org/europe/central-asia/germany>
11. <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.statista.com%2Fstatistics%2F1081057%2Fcrime-rate-in-%2Fstatistics%2F1081057%2Fcrime-rate-in->
12. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
13. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
14. <https://www.dw.com/en/many-german-firms-ignore-partners-human-rights-abuses/a-54542681>
15. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
16. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>
17. <https://www.hrw.org/europe/central-asia/germany>
18. <https://www.iribnews.ir/fa/news/3037281/%D8%A9%D8%B3%D9%86%D8%AF%DB%8C-%D9%82%D8%AD%D8%B7%DB%8C-%D9%88-%D9%85%D8%B1%DA%AF-%D9%87%D8%AF%DB%8C%D9%87-%D8%BA%D8%B1%D8%A8%DB%8C%E2%80%8C%D9%87%D8%A7-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%DA%A9%D9%88%D8%AF%DA%A9%D8%A7%D9%86-%DB%8C%D9%85%D9%86%DB%8C>
19. <https://www.dw.com/en/germany-approves-over-1-billion-in-arms-deals-to-middle-east/a-56118758>
20. <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021C06/>
21. <https://www.aa.com.tr/en/europe/germany-extends-arms-export-ban-on-saudi-arabia/2072316>
22. <https://www.reuters.com/article/germany-arms-saudi-ban/german-government-extends-arms-export-moratorium-for-saudi-arabia-idUSS8N260001>
23. <https://www.hrw.org/news/2019/03/25/why-germany-shouldnt-yield-arms-sales-saudis>
24. <https://www.nytimes.com/2020/09/14/us/politics/us-war-crimes-yemen-saudi-arabia.html>
25. <https://fa.alamamtv.net/news/3642431/%D8%AC%D9%86%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%88%D8%AD%D8%B4%D8%AA%D9%86%D8%A7%DA%A9-%D8%AF%DB%8C%DA%AF%D8%B1-%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%A6%D8%AA%D9%84%D8%A7%D9%81-%D8%B3%D8%B9%D9%88%D8%AF%DB%8C-%D8%AF%D8%B1-%DB%8C%D9%85%D9%86->
26. <http://www.gerdav.ir/>
27. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>

28. <https://www.osac.gov/Country/Germany/Content/Detail/Report/fa2878a5-f129-4641-aba8-190c6900d175>
29. <https://www.hrw.org/europe/central-asia/germany>
30. <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/germany>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی